

Studenti oslavili 17. listopad kriticky. Co bude dál?

FORUM – časopis Univerzity Karlovy v Praze, str. 83–84, autor: Jakub Bachtík

Cyklus debat, projev na Albertově, happening na Václavském náměstí, koncert studentského orchestru v Rudolfinu. Do oslav sametové revoluce v loňském listopadu významně zasáhli studenti. A i když je výročí už nějakou dobu za námi, stojí za to si jeho průběh alespoň zčásti zrekapitulovat.

Uspořádat studentské oslavy 17. listopadu měla za svůj hlavní cíl iniciativa studentů Inventura demokracie, která působila víc než rok a půl pod záštitou Studentské unie UK. O této iniciativě, o výzvě *Dejte nám dárek ke dvacetinám* a o setkáních studentů s politiky už toho bylo na stránkách Fora napsáno víc než dost. Jak tedy nakonec studenti završili svou celoroční práci?

Co studenty štve

„Oslavy jsme chtěli pojmout netradičně. Chtěli jsme být k dnešní době kritičtí, ale zároveň připojit i nějaké pozitivní poselství, naznačit, co dál,“ vysvětluje Jakub Mráček „Měli jsme v rámci dárkové výzvy celý rok na to, přemýšlet a zkoušet, co je u nás největší problém. A chtěli jsme to jasně říct i ostatním, nestudentům.“

Proto vysokoškoláci začali už na jaře psát text prohlášení, který by shrnoval nejpalčivější problémy, jak je vidí současná studentská generace. Nad přípravou textů se sešli vysokoškoláci z různých škol nejen z Prahy.

Texty byly navíc průběžně přístupné na internetu, kde je mohl kdokoliv komentovat. „Na textových dílnách byla občas i stovka studentů,“ vzpomíná Silvie Miltenerová na vznik prohlášení, „a myslím, že se podařilo sestavit texty, které odráží názor většiny studentské generace.“ Podle studentů jsou nejpalčivějšími problémy dvacetiletého Česká nedostatečná péče o vzdělání, nedostatečná reflexe totalitní minulosti, vztah země k zahraničí a velká křehkost zdejší demokracie a demokratických hodnot. „V rámci celého výročí to byl asi vůbec nejkomplexnější názorový příspěvek k současné situaci České republiky,“ říká další člen iniciativy, Jiří Boudal, „který je o to cennější, že jej zformulovali dnešní studenti, kteří se jinak k politice vyjadřují jen velmi neradi.“ Text měl poměrně široký ohlas. Četl se postupně na každé z listopadových studentských debat, část z něj zazněla i před mnohatisícovým davem na Albertově nebo na závěrečném happeningu na Václavském náměstí. A skoro pokaždé byl velmi vstřícně přijat, i když ne vždy. „Slyšeli jsme i spoustu námitek. Hlavně že je to moc obecné, že to nenabízí žádné řešení,“ připouští Tereza Selmbacherová, ale vzápětí text hájí: „Chtěli jsme dát dohromady, co si studenti myslí, co je štve. A i takové sdělení má hodně velkou cenu samo o sobě.“

Paní Albrightová vypravuje

Stěžejní událost, cyklus debat, probíhala v týdnu před oslavami na několika pražských vysokých školách. Inventura demokracie pozvala hosty ke každému z témat obsažených v prohlášení. Studenti se tak mohli setkat s Vladimírou Dvořákovou, Marcusem Meckelem, Erikem Taberym, Martinem Bútorou a dalšími osobnostmi. Hlavní hvězdou celého cyklu byla Madeleine Albrightová, kterou pozvala Inventura demokracie spolu s Fórem 2000 a Knihovnou Václava Havla.

Organizátoři se nevyhnuli potížím. Na poslední chvíli například odřekl svou účast

na debatách Jacques Rupnik, přilet Marcuse Meckela z Německa byl ohrožen, protože nebyla včas zajištěná letenka, a komplikovaná byla i jednání s asistenty paní Albrightové. Organizátoři ale nakonec byli spokojeni. „Byli jsme příjemně překvapení, kolik přišlo studentů. Na debatě o vzdělání a na odpoledni s paní Albrightovou nebylo ani jedno místo volné,“ říká organizátor debat Lukáš Tóth. Nejvíce ale ocenil přátelský průběh debat a zájem publika o témata — skupiny studentů na místě vydržely diskutovat ještě desítky minut po skončení večera. „Zvlášť debata s Madeleine Albrightovou byla přímo energizující, byl to výjimečný zážitek,“ shrnuje Lukáš Tóth.

Od dárku k ovcím

Největší úsilí organizátorů se ale soustředilo na večer 17. listopadu na Václavském náměstí, kde Inventura demokracie uspořádala závěrečný happening, na který dorazilo několik tisíc lidí. A ti se zde nedočkali tradičně pojatých oslav. Studenti totiž dlouho dopředu avizovali, že nehodlají šetřit kritikou. „Před rokem jsme přišli s výzvou *Dejte nám dárek ke dvacetinám*, kterou jsme cílili hlavně na politiky,“ připomíná Jiří Boudal, „ale po roce jsme přišli na to, že problém je úplně jinde. Je v nás občanech, kteří sice nadáváme na poměry, ale přitom je svou pasivitou a apatií jenom podporujeme.“ Hlavně na tomto zjištění mělo stát poselství celého večera a Inventura demokracie pro něj začala hledat vhodný symbol, kterým se staly ovce. „Říkali jsme si, že svou pasivitou k tomu, co se kolem děje, se podobáme stádu ovcí, že spíš než občani jsme takoví ovčani,“ popisuje Tereza Vlasáková. Studenti původně chtěli na Václavák dopravit skutečné stádo živých ovcí, to se nakonec ukázalo jako neproveditelné. Výsledný nápad byl ale ještě odvážnější: rozhodli se pomocí masek učinit ovce přímo z lidí v davu pod pódiem. Scénář celého večera pak vymýšlela Inventura demokracie spolu s iniciativou *Věda žije!*. „Báli jsme se, jestli se lidé nebudou cítit uražení, že z nich děláme ovce, tak jsme ty masky chtěli zapojit do nějakého příběhu, do kterého můžeme lidi vtáhnout,“ vysvětluje Tereza Vlasáková vznik finální podoby večera.

Na pódiu se tak nakonec odehrála variace na *Farmu zvířat*. Nejprve přišla prasata symbolizující politiky a mafiány a poděkovala davu s ovčími maskami za jejich pasivitu a nezájem. Ovce se však nedaly, symbolicky si strhly masky a vyhnaly prasata pryč. „Nebyli jsme si jistí, jak lidé ten trochu střelený nápad přijmou, ale publikum bylo fantastické a hrálo s námi. Atmosféra byla skvělá a pohled na to tisícíhlavé stádo ovcí pod svatým Václavem byl nezapomenutelný,“ pochvaluje večer Jiří Boudal. „Myslím, že se nám na závěr povedlo říct, co jsme chtěli, a udržet přitom studentského ducha i důstojnou atmosféru výročí,“ doplňuje Jakub Mráček.

Co dál?

Že Inventura demokracie po 17. listopadu končí, věděli její organizátoři dlouho dopředu a snažili se to dávat pravidelně najevo, přesto jim tento krok spousta lidí vyčítá. „Pro studenta s běžnými povinnostmi takové nasazení není dlouhodobě udržitelné. A my jsme po roce a půl hodně unavení,“ vysvětluje Jiří Boudal. Členové iniciativy se budou nadále občansky angažovat, ale v jiných tématech.

„Ty výčitky, že házíme flintu do žita, mě docela štve,“ říká k tomu Jakub Mráček „Primárně jsme chtěli jít ostatním příkladem. Činnost party studentů tu ale sama o sobě nic nespasí.“ Přesto se Inventura demokracie rozhodla zareagovat na velkou spoustu dopisů a výzev k tomu, že je třeba v činnosti pokračovat. „Zarazilo nás, kolik těch dopisů bylo. Lidé se o nás asi často dozvěděli až sedmnáctého, zrovna když jsme končili,“ říká

Silvie Mitlenerová. Studenti z ID se proto rozhodli, že dají šanci nadšencům, kteří by rádi na jejich činnost navázali, a uspořádají pro ně seminář. „Chceme dát ty lidi dohromady a předat jim nějaké základní know-how. Zbytek už bude na nich,“ přibližuje Jakub Mráček cíl celé akce.

Ať už se žezlo Inventury demokracie podaří předat, nebo ne, studentský veřejný život s Inventurou rozhodně neskončí. Naopak, už jen v rámci Studentské unie UK přibývá nápadů a iniciativ, které se do budoucna vyplatí sledovat, ať už jde o předvolební cyklus debat se studenty nebo myšlenku založení širší skupiny studentských neziskových organizací. O většině těchto událostí se jistě dočtete nejen tady ve Foru, ale i na webových stránkách iFora.

Jakub Bachtik

Autor studuje na FF UK dějiny umění a bohemistiku. Je jedním ze zakládajících členů Inventury demokracie, je redaktorem studentského zpravodajského portálu Ukacko.cz.